

1940

Z rozhodnutia vládneho komisára obce, p. Jonáša Halmeša, v kruhu pôsobnosti právomoci obecnej rady a so súhlasom ostatných predstaviteľov obce, preberám v dôsledku odchodu doterajšieho obecného kronikára túto funkciu ja.

O mne a z môjho života

Mám 25 rokov. Do Alekšíniec dostal som sa ako učiteľ dekrétom Mšano v Bratislave r. 1937. Pochádzam zo Spišskej Novej Vsi, teda: Spišiak. Mladosť svoju prežil som v L. sv. Mikuláši a Ružomberku, kde som vychodil školy nižšie: ľudovú a meštiansku. Učiteľský ústav som vyštudoval v r. 1935. Pôsobil som na Štátnej ľudovej škole v Ružomberku, v Čani (inšp. Košice) a v r. 1937 som sa dostal do Alekšíniec. V marci 1939 nastúpil som vojenskú prezenčnú službu a 1. septembra 1940 vrátil som sa v hodnosti dôstojníckeho zástupcu sem späť. Medzi časom, v r. 1937 zložil som skúšku učiteľskej spôsobilosti. Po svojom príchode z vojenčiny, bol som zvolený za veliteľa HG, kultúrneho referenta HSL'S, obecného kronikára a kronikára, a na návrh miestneho školského výboru Ľudovej školy hospodárskej menovaný som bol Ministerstvom hospodárstva za správcu Ľudovej školy hospodárskej.

Preveznúť funkciu obecného kronikára, uvedomujem si vážnosť a dôležitosť tejto funkcie a v nasledovných mojich riadkoch nech snaha moja je pochopená, že hľadím: „Sup specie externitatis“ a nekompromisne, pravdivo zaznačím život našej obce za tento rok, ako mi to svedomie, cit a povinnosť káže.

Nech dobrotivý Boh mne i mojím nasledovníkom a nám všetkým pomáha!

Na stráž!

Alexander Thurzo

Kronikár obce

Následky zimy

Neobyčajne tuhá zima silne zapôsobila po všetkých stránkach na obec. Dôsledok sa prirodzene javil aj hneď, najmä v oneskorených jarných prácach, ťažkostiach s kúriou atď.

Krutý mráz tiež bol badateľný po stránke hospodárskej, ktorá síce uspokojila vo všeobecnosti, ale ako neskorý následok šafárenia krutej zimy bola čiastočne slabá úroda strukovín, hrozna (toho síce nie v obci, ale v okolitom kraji), o poznanie horšia akosť kukurice, ovocia atď.

Neúroda ovocia a jej príčiny

Tohoročná neúroda ovocia bola priamo smutná. Viniť z toho len okolnosti prírodné (zima, mrazy) by bolo neúplné. Prihliadnem aj k faktu, že naši hospodári nevenujú primeranú pozornosť a starostlivosť ovocným stromom, ktorých šírenie, odborné pestovanie a ošetrovanie v našej obci nemá náležité porozumenia. Treba nám význam pestovania ovocných stromov zo stanoviska národohospodárskeho a to nielen miestneho, ale i celoštátneho viac propagovať a uvedomovať si.

V našom chotári

V chotári obce, ktorý meria 2897,99 kat. jutár (okrem zastavanej plochy), sa pestovali najmä: obilniny, okopaniny a strukoviny. Na poliach, ktorých je celkovo asi 2780,5 kat. jutár, vo väčšine sa pestuje obilie a to najmä: pšenica a raž. Tohoročná úroda bola, v pomere k ostatným chotárom, uspokojivá. K tomu prispieva aj skutočnosť, že na miestnych veľkostatkoch, kde sa vzorne hospodári, môžu sa miestni gazdovia všeličomu naučiť a poznatky svoje zlepšovať a prakticky na svojej pôde prevádzať. Veď priemerný výnos z jedného kat. jutára je 10 q pšenice, alebo 8 q raže, alebo 11 q jačmeňa, alebo 90 q repy. Takúto úrodu mali veľkostatky aj gazdovia. Mimo toho sa pestovala aj zelenina: mrkva, hrach, petržlen atď. Potešiteľné je, že vo väčšom rozsahu sa začína týmto rokom u nás pestovanie tabaku, ktorý pestuje správa biskupských majetkov asi na 75 ha.

Verejný a kultúrny život v obci

Znamením tohto roka je, že pomery sa konsolidujú, čo zrejme badať vo verejnom živote v obci a zreteľ i záujem občanov obracia sa vytúžením smerom. Pracuje sa v strane, v garde, robia sa prednášky, obec sa dvíha kultúrne, čo zrejme badať, že občania začínajú viac čítať, ako svedčia o tom záznamy obecného knihovníka. Leto prechodí v svedomitej práci- požehnanej dobrou žatvou. Oddýchli si ustaraní roľníci a ďakovali Pánu Bohu za dobrotné požehnanie. Aby sa nepredchádzalo udalostiam, chcem spomenúť v prvom rade dôstojnú a radostnú oslavu 7. marca, ktorú previedli všetky miestne spolky a korporácie spoločne, a tak aj programom na oslavu prispeli: HSL'S, HG, MOK a Štátna ľudová škola. Po precítených a nadšených prejavoch predstaviteľov jednotlivých spolkov a milom speve a recitáciách našej mládeže, rozchádzali sa občania domov posilnení, poučení, s hrdou vierou a presvedčením, že teraz a len teraz prichodí nám žiť, a my žiť chceme! Jak radostné a príjemné je prinášať obete pre život, teraz už ozaj svojský a slovenský život. Aký veľký to pocit a vedomie, že žijeme vo svojom a po svojom. Dlhý rad hodnotných prednášok svedčí o tom, že zreteľ občianstva obracia sa vyhraneným smerom a debaty, ktoré sa temer vždy rozvinuli po prednáškach, svedčili o tom, že prednášky tieto usilovali sa riešiť problémy, ktoré boli aktuálne a blízke nášmu občianstvu a odtiaľ tiež toľký záujem.

Divadelná činnosť

Nebolo by správne nehodnotiť súbežne s prednáškovou činnosťou aj činnosť kultúrne divadelnú. Občianstvo naše patrí medzi tie, ktoré má neobyčajné porozumenie pre divadlo a s neobyčajnou ochotou a porozumením kvituje ochotnícku snahu divadelnú svojej mládeže. Pri tom nepatrnom

množstve divadelných rekvizít, ktoré majú naši ochotníci zoskupení v divadelnom krúžku miestnej HG, je priamo obdivuhodné s akým úspechom prevádzajú svoje výborne naštudované hry. Hry sú pestré, s vážnym i veselým obsahom, a o ich úspech sa delia jak sami ochotníci, tak aj režiséri- páni miestni učitelia. Čistý výnos z predstavení venuje sa vždy na kultúrne, alebo sociálne potreby miestnych občanov. Nezištná a čistá práca všetkých účinkujúcich odmeňovaná je hojnou návštevou obecnstva. Má to však aj svoj bočný, ale veľký význam, lebo nielenže mlad' naša nachádza v divadelných predstaveniach ušľachtilú zábavu, ale trébuje svoj vkus, dvíha a čistí svoj rečový fond a hoc v tvrdej práci telesnej zamestnaná, nachádza večerami aspoň ten spoj, ktorý ju spája s kultúrou a so svetom a ide stále viac napred. To je to veľké plus, ktoré nebadane ich prevychováva, usmerňuje, zušľachtľuje, robí ich bystrejšími, jemnejšími.

Činnosť HG

Miestny veliteľ HG, p. Ladislav Frlička, ktorý v tejto funkcii fungoval do 1. septembra 1940, vzorne sa staral o HG a plne si zaslúži pochvalu, že popri svojej veľkej zaneprázdnenosti viedol zverených mu kamarátov k úplnej spokojnosti verejnosti. Vzorné nástupy gardistov na príležitostné oslavy, ako aj nástupy k brannej výchove, okrem pár jednotlivcov, charakterizujú jednotnosť ducha našich ľudí, ktorí zamestnaní v tvrdej robote, nájdu si vždy voľný čas k vykonaniu svojich chlapských vojenských povinností.

Činnosť HSL'S

Miestna organizácia HSL'S má svoju vážnosť medzi občanstvom. Prednáškovú činnosť prevádza v rámci Politickej školy HSL'S a početne zidené členstvo informuje o všetkých aktuálnych politických a straníckych veciach. Miestny výbor strany, na čele so svojim predsedom p. Ľudovítom Čambalom a p. kultúrnym referentom Alexandrom Thurzom, v novembri a decembri usporiadal reťaz prednášok, pre svoje mužské i ženské členstvo, ktoré bývali hojne navštevované. Prednášali menovite: p. učiteľka Klára Závodská, p. učiteľka Anna Kariková, p. učiteľ Thurzo a p. správca miestneho biskupského hospodárstva Anton Gálik.

Ruka v ruke pracujú ostatné kultúrne spolky s HG a HSL'S. Je len prirodzené, že spolupráca a porozumenie môžu úroveň obce dvíhať- opak je len zlom. V našej obci deje sa to v úplnej zhode a s porozumením.

Výstavba obce

V rámci väčších akcií prevádzaných politickou obcou za účelom výstavby obce a za všemožnej podpory MO HSL'S a HG, previedla sa oprava Uličky, opravili sa cesty a chodníky v obci a v rámci „Stromkovej slávnosti“ vysadili sa ovocné stromky v chotári. Žiaľ, nájdu sa medzi nami ľudia, ktorí s neobyčajnou obľubou vytínajú mladé ovocné stromky (čerešne) na bičiská. Fakt tento nechávam zatiaľ bez komentára.

Úprava trate

Istej kladnej zmeny nadobudla obec pri úprave trate, keď sa previedli väčšie zmeny v položení koľajníc v smere Hlohovec- Zbehy a juhovýchodnej časti obce.

Zmena vo vedení HG

Dňa 1. septembra 1940 odchádza doterajší veliteľ HG, p. Ladislav Frička, na svoje nové civilné pôsobisko do Neštýchu pri Trnave. Jeho odchodom stráca miestna HG svojho dobrého veliteľa a verejnšť snaživého kultúrneho pracovníka. Funkciu jeho preberá z vojenčiny sa vrátiší učiteľ p. Alexander Thurzo. Jeho príchodom rozprúdil sa zase kultúrny život v obci, ktorý vplyvom letných prác načas poľavil. Veliteľ HG založil v miestnom kultúrnom dome čítareň, kde počas jesenných večerach sa schádzajú občania pri počúvaní rádia a príjemne trávia čas. Nacvičujú sa divadlá, a ku koncu občianskeho roka pripraví sa bohatý silvestrovský program.

Sociálna činnosť v obci

Z aktivity miestneho výboru HSL'S a HG a za porozumenia občianstva, previedla sa na naše pomery veľkorysá akcia ošatenia chudobných detí a peňažná podpora chudobných starých ľudí. Na celkovú sumu zozbieraných peňazí prispeli: Miestna politická obec, HG, HSL'S a individuálne príspevky občanov. Za tieto peniaze sa zakúpili topánky pre chudobných žiakov a ostatné peniaze sa rozdelili po 10,-Ks, 20,-Ks, 30,-Ks, 40,-Ks a 50,-Ks medzi chudobných starých ľudí. Krásny tento čin miestnych pracovníkov, ktorí ho u nás previedli, vzbudil uznanie u celého občianstva, pretože tak rozsiahla akcia tu ešte prevedená nebola, čo je na naše skromné pomery len prirodzené, keďže naše občianstvo pozostáva z 80% z rodín sluhovských, pracujúcich na miestnych veľkostatkoch.

Koniec roka

Rok 1940 nachádza sa v znamení konsolidovania pomerov. Ohlas verejných udalostí nachádza odraz aj u nás. S kľudným a čistým srdcom môžem napísať, že spravili sme badateľný a potešiteľný krok napred, kus veľkej tvorivej práce je za nami a to, čo nás čaká s pomocou Božou a s vierou v Neho statočne si vykonáme.

Záznamy v obecnej kronike týkajúce sa dejín obce od 1. januára 1940 do 31. decembra 1940 týmto uzatváram.

Alekšince, 31. decembra 1940

Alexander Thurzo

kronikár obce